

**CINCI DOCUMENTE CU SIGILII DE LA DOMNITORII IOAN
TEODOR CALLIMACHI, GRIGORE AL III-LEA GHICA ȘI
CONSTANTIN DIMITRIE MORUZI**

*

**FIVE DOCUMENTS WITH THE SEALS OF RULES IOAN
TEODOR CALLIMACHI, GRIGORE III GHICA AND
CONSTANTIN DIMITRIE MORUZI**

*

**CINQ DOCUMENTS AVEC LES SCEAU DES SOUVERAINS
IOAN TEODOR CALLIMACHI, GRIGORE III GHICA ET
CONSTANTIN DIMITRIE MORUZI**

**Dr. Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS¹
Dr. Camelia TEODORESCU²**

Rezumat: În articol sunt prezentate cinci documente care se află conservate la Arhivele Naționale Istorice Centrale din București și care au fost emise în cancelariile domnilor Moldovei: Ioan Teodor Callimachi, Grigore al III-lea Ghica și Constantin Dimitrie Moruzi. De asemenea, autorii prezintă, apelând la sigilografie și la heraldică, sigiliile care validează documentele menționate, precum și stema heraldică a Moldovei.

Cuvinte cheie: documente, Ioan Teodor Callimachi, Grigore al III-lea Ghica, Constantin Dimitrie Moruzi, sigilii, heraldică, sigilografie.

*

Abstract: The article presents five documents that are preserved at the Central National Historical Archives in Bucharest and that were issued in the chancelleries of the lords of Moldova: Ioan Teodor Callimachi, Grigore III Ghica and Constantin Dimitrie Moruzi. The authors also present, using sigillography and heraldry, the seals that validate the mentioned documents, as well as the heraldic coat of arms of Moldova.

Key words: documents, Ioan Teodor Callimachi, Grigore III Ghica, Constantin Dimitrie Moruzi, seals, heraldry, sigillography.

*

Sommaire: L'article présente cinq documents qui sont conservés aux Archives historiques nationales centrales de Bucarest et qui ont été émis dans les chancelleries des seigneurs de Moldavie: Ioan Teodor Callimachi, Grigore III Ghica et Constantin Dimitrie Moruzi. Les auteurs présentent également, en utilisant la sigillographie et l'héraldique, les sceaux qui valident les documents mentionnés, ainsi que les armoiries héraldiques de la Moldavie.

Mots clés: documents, Ioan Teodor Callimachi, Grigore III Ghica, Constantin Dimitrie Moruzi, sceaux, héraldique, sigillographie.

*

¹ Arhivele Naționale ale României, laurszem@gmail.com.

² Universitatea din București, Facultatea de Geografie, camelia.teodorescu@geo.unibuc.ro

La Arhivele Naționale Istorice Centrale, în colecția „Documente moldovenești”, se regăsesc, printre altele, cinci documente, care au fost scrise în limbile slavonă și română, cu caractere chirilice, emise, în perioada 1760-1778, în cancelariile domnilor Moldovei: Ioan Teodor Callimachi, Grigore al III-lea Ghica și Constantin Dimitrie Moruzi.

Prin primul document, dat la 1760 (7268) iulie 26, Ioan Teodor Callimachi, domnul Moldovei, întărește lui Gavril și lui Apostul, feciorii lui Toader Boldoc din Focșani, stăpânirea peste moșia Boldoc, să-și apere iazul morii de pe moșie și să-și ia venitul locului din care cu pâini, din fâneață, din grădini cu legume, din prisăci cu stupi și din tot locul³.

Înscrisul este validat cu un sigiliu octogonal (29 x 27 mm), imprimat cu chinovar⁴, cuprinzând în câmpul sigilar⁵, mărginit de un chenar perlat, între două modilioane, capul de bour, văzut din față, cu stea între coarne, având deasupra o coroană deschisă, cu cinci fleuroane, flancată, la dreapta de buzdugan, la stânga de iatagan cu vârful în sus. În jur, inițialele domnului și anul: **IO-IO / T-D / V-V / 1759**⁶.

Prin documentul emis la 1775 noiembrie 26, Grigorie Alexandru Ghica, domnul Moldovei, poruncește lui Neculai Grosu vornic de poartă să meargă la moșia

³ Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), *Documente moldovenești*, XII/36.

⁴ Chinovarul este o substanță de culoare roșie, obținută din unele plante sau din sulfură de mercur; a fost folosită la scrierea și la sigilarea înscrisurilor.

⁵ Câmpul sigilar este suprafața pe care se execută atât emblema, cât și legenda sigiliului.

⁶ Gabriela Rădulescu, *Sigiliile cancelariei domnești a Moldovei între anii 1711-1821*, în „Revista Arhivelor”, XII, 1969, nr. 2, pp. 182-203; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Tezaur sfragistic românesc. II. Sigiliile emise de Cancelaria domnească a Moldovei (1387-1856) / Trésor sfragistique roumain. II. Les sceaux emises par la Chancellerie princière de la Moldavie (1387-1856)*, București, Ars Docendi, 2006, pp. 76, 104.

Trifești, aflată în ținutul Iași, pe apa Prutului, să urmeze semnele și hotarele arătate în hotarnica făcută de Neculai Mămăligă vornic de poartă, să „facă mărturii” și să aducă dovezile pentru judecată⁷.

Actul este autentificat cu un sigiliu oval (27 x 25 mm), imprimat, de asemenea, cu chinovar, având în câmp un scut oval, încărcat cu capul de bour purtând între coarne o stea. Scutul, timbrat de o coroană închisă, terminată cu glob crucifer, flancată de buzdugan în dreapta și de iatagan în stânga, are ca suport⁸ doi lei ieșind pe jumătate dintr-o panoplie aflată dedesubt și compusă din opt steaguri desfăcute, două tolbe cu câte trei săgeți și două trompete, toate unite sub o tobă mare. În jur, inițialele domnului și anul: **G-R / A-L / G-C / V-D / 1774**⁹.

Prin documentul emis la 1776 iulie 31, Grigorie Alexandru Ghica, domnul Moldovei, poruncește boierilor Constantin Sturza fost mare spătar și Petrache vameșul, ispravnicul de ținutul Tutovei, să aleagă și să hotărască două moșii ale hatmanului Iordache Ghica. Actul este validat cu un sigiliu care corespunde cu cel de mai înainte¹⁰.

⁷ ANIC, *Documente moldovenești*, VII/2.

⁸ Suportul face parte dintre elementele exterioare ale scutului, fiind redat de un animal cu rolul de a susține scutul.

⁹ Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *op. cit.*, pp. 77, 105.

¹⁰ ANIC, *Documente moldovenești*, VI/17.

Prin documentul emis la 1777 februarie 7, Grigorie Alexandru Ghica, domnul Moldovei, îi dăruiește lui Iordache, fost mare căpitan de Dorohoi, o casă din târgul Dorohoiului¹¹.

Înscrisul este autentificat cu un sigiliu octogonal (21 x 21 mm), imprimat cu chinovar, cuprinzând în câmp, mărginită de un chenar liniar, aceeași reprezentare ca la sigiliul anterior, diferind doar anul, 1777¹².

Prin ultimul document, dat la 1778 ianuarie 23, Constantin Dimitrie Moruzi, domnul Moldovei, poruncește lui Iordache Gheuca fost mare medelnicer și lui Ștefan Mirce vornic de poartă să meargă și să hotărască mai multe moșii și părți de moșii, din ținutul Tutova, care aparțin boierului Manolache Bogdan mare vornic¹³.

Documentul este validat cu un sigiliu octogonal (20 x 18 mm), imprimat cu chinovar, cuprinzând în emblemă, mărginit de două chenare liniare (cel interior mai subțire), între două ramuri încrucișate în partea de jos în săritoare¹⁴, capul de bour având deasupra o coroană deschisă, cu trei fleuroane sub formă de flori de crin, flancată în dreapta de iatagan, în stânga de buzdugan. În jur, inițialele domnului și anul: **IO-CS / DM-VV / 17-77**¹⁵.

¹¹ Ibidem, XXV/1.

¹² Gabriela Rădulescu, *op. cit.*, pp. 183-205; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *op. cit.*, pp. 77, 105.

¹³ ANIC, *Documente moldovenești*, XIX/28.

¹⁴ Săritoarea este piesa onorabilă a scutului realizată prin așezarea benzii peste bară.

¹⁵ Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *op. cit.*, pp. 78, 105.

La documentele de față, cuvintele au fost transcrise ca în text, iar cele slavone au fost transliterate cu caractere latine.

I. Noi, Ioan Teodor *voevoda*, *Bojiu milostiu*, *gospodar zemli Moldavscoi*¹⁶. De vreme ce-au jăluit domnii mele Gavril și Apostul, feciorii lui Toader Boldoc din Focșani, zicând că au o bucată de moșie, = 16 = pământuri la gârlile Putnii, ce să numește moșie lui Boldoc, lângă Hobjălești, care moșie este hotărâtă dispre alte părți de moșie și este de baștină a lor cu scrisori vechi. Și au și o moară acolo pe ace bucată

¹⁶ Ioan Teodor voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei.

de moșie, în gârliile Putnii. Și mergu oameni di cosăscu și le strică iazul morii, de trag apa pin grădini și li să pricinuești mare pagubă și stricăciune morii. Și nici dejmă nu le dau, fiind niște copii săraci.

Drept aceia, iată că li-am dat domnie me volniciei pin 'tr-această carte a domnii mele, ca să fie volnic a-și stăpâni moșie și să-și apere iazul morii, ca nime să nu îndrăznească a face măcar oricât de puțină stricăciune la moară.

Așăjdere, să fie volnec a-și lua și vinitul locului de a zăce din cari cu pâini, din fânață ⁱ¹⁷ din grădini cu legume și din prisăci cu stupi și din tot locul cu tot vinitul moșii, după obicei, după dresă și scrisori ce vo fi având.

Și nime să nu ste împotriva cărții domnii mele. Iar având cineva a răspunde, să vie de față. Aceasta poruncim.

= 7268 (1760) = iulie = 26 =

II. Noi, Grigorie Alexandru Ghica *voevoda, Bojiu milostiu, gospodar zemli Moldavscoi*¹⁸. De vreme ce domnii mele au jăluit Iordache Cerchez *vtori*¹⁹ vistier, precum că trimețându omul său ca să dejmuiească o moșie ce are la ținutul Iașii, pe apa Prutului, anume Trifeștii, un Macoveiu Vâlcu, ce au cumpărat cu anul moșie Vlăsăneștii a Mănăstirii Aron Vodă, ar fi trecut piste hotar și au dejmuit o bucată de loc și din moșie Trifeștii pe cari le aducându-să ace cu om *g(o)spod(arschi)*²⁰, au tăgăduit înainte domnilor boerilor că n-au trecut piste hotar. Și neputându ști adevărul, s-au socotit de cătră domnii boeri să meargă un vornic de poartă să aducă mărturii după cum va afla.

Deci, după hotărâre domnilor boerilor, rânduindu domnie me pe Neculaiu Grosu vornecu de poartă să meargă la moșie Trifeștii și, urmându semnile și hotarale ce să arată în hotarnica ce iaste făcută de Neculaiu Mămăligă vornic de poartă, să facă mărturii în ce chipu va afla și să o aducă aice ca să să cauti giudecata. Aceasta poruncim.

1775 noembrie 26

III. Noi, Grigorie Alexandru Ghica *voevoda, Bojiu milostiu, gospodar zemli Moldavscoi*²¹. Cinstiți și credincioși boerii domnii mele, domnul Costandin Sturza *biv*²² *vel*²³ spătar *i*²⁴ către Petrache vameșul, ispravnicul de ținutul Tutovei, să face știre că domnii mele ne-au spus cinstit și credincios boeriul domnii mele, domnul hatman Iordache Ghica, arătând că are doao moșii la ținutul Tutovei, anume Dienesăștii *i*²⁵ Pogoneștii, care moșii ce o știind domnul ca să i să hotărască de către alți răzași.

¹⁷ Și.

¹⁸ Grigorie Alexandru Ghica voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei.

¹⁹ Al doilea.

²⁰ Domnesc.

²¹ Grigorie Alexandru Ghica voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei.

²² Fost.

²³ Mare.

²⁴ Și.

²⁵ Idem.

Iată scriem domnia mea să mergeți la numitele moșii și strângeți pe toți răzașii și împrejurașii, să cercetați toate scrisorile și, așa pe arătarea scrisorilor și mărturii a oameni bătrâni, să alegeți și să hotărâți numitele moșii osăbite de către alți răzași, stâlpindu-le și cu pitri hotară. Să dați și mărturii hotarnice în semne iscălite de domn și de toți răzașii și împrejurașii câți să vor tâmpla la hotară. Iar când cu vreunii din răzași ar fi vreo pricină și nu-i veți putea domnia mea odihni acolo, cu zi de soroc și cu mărturii domnii mele, scriindu-ne toată pricina pe largu, să vie la divan. Aceasta scriem.

1776 iulie 31

IV. Noi, Grigorie Alexandru Ghica *voevoda*, *Bojiu milostiu*, *gospodar zemli Moldavscoi*²⁶. Să face știre cu această cartea a domniei mele, că prin jalba ce ni-au dat Iordache *biv*²⁷ *vel*²⁸ căpitan de Dorohoi, au arătat că la târgul Dorohoiului fiind o casă făcută pe loc domnescu, care casă aflându-se fără de stăpân la vremea oștirii, s-au fost stricată și s-au răsipit. Și el s-au apucat atuncea de au tocmit-o, făcându și toate ceale trebuincioase cu a sa cheltuială și s-au așăzat într-însa. Și acmu, cerșind numitul Iordache căpitan ca să-l miluim cu casa aceae și cu locul ei, fiind loc domnescu, având așăzarea sa acolo și să i să facă de la domnie mea și întăritură de stăpânire.

Scri-am domnie mea la credincioșii boerii noștri, domnul Sandu Ilie *biv*²⁹ *vel*³⁰ stolnic și domnul Ioniță Hermeziul *biv*³¹ *vel*³² cămăraș, isprăvnicel de Dorohoi, ca să facă cercetare atât pentru casa aceae de nu are vreo pricină de cătră cineva și cât și pentru loc de iaste drept loc domnescu. Și cât cuprinde măsura lui și în ce chip vor afla și (să) înștăințeaze pe domnia mea.

Acum dar, aducându-ne Iordache căpitan cartea numiților boeri ispravnici, întru care scriu și arată că după poronca domnii mele au făcut cercetare și au aflat că cu adevărat casa aceaia au fost fără de stăpân, făcută pe drept locul domnescu și fără de nici o pricină. Și cum la vremea oștirii, fiind casa aceaia stricată rău, Iordache căpitan au tocmit-o, făcând cu a sa cheltuială și toate ceale pen pregiur trebuincioase. Și măsurându locul casii aceștie, s-au găsit triizeci stânjeni domnești în lungu și doaozeci și cinci stânjeni în lat și nici o pricină despre nimea acea casă nu s-au aflat să aibă.

Iată, domnia mea ni-am milostivit și am dat lui Iordache căpitan casa aceaia, cu locul ei, să-i fie lui de la domnia mea danie și miluire stătătoare în veci, să stăpânească cu pace ca pe driaptă ocină și moșie sa, fără de nici o supărare cătră nimea.

²⁶ Grigorie Alexandru Ghica voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei.

²⁷ Fost.

²⁸ Mare.

²⁹ Fost.

³⁰ Mare.

³¹ Fost.

³² Mare.

Grigorie Ghica voevod

1777 februarie 7

V. Noi, Costandin Dimitrie Muruz voevoda, *Bojiu milostiu, gospodar zemli Moldavscoi*³³. Credincios boeriu domnii meale, domnul Iordache Gheuca *biv*³⁴ *vel*³⁵ medelnicer *i*³⁶ boeriu nostru Ștefan Mirce vornic de poartă, să face știre că domnii mele ni-au arătat al nostru cinstit și credincios boeriu, domnul Manolache Bogdan *vel*³⁷ vornic, cum că la ținutul Tutovii ari domnia lui aceste moșii și părți de moșii, anume satul Româneștii *i*³⁸ 1 = 6 = parte din satul Iveștii *i*³⁹ giuământate di satul di Horăgeștii *i*⁴⁰ giuământate di satul di Țaga și giuământate di sat di Bănceștii, cu scrisori. Cari moșii fiind nealese și nehotărâte, au cerutu domnul vornicul ca, după scrisori ci ari, să-și aleagă și să-și osăbească moșiile de cătră alți împregiurași.

Deci, iată vă scriemu domnie me, să vă sculați, să mergeți la stările numitelor moșii. Și strângând acolo pe toți răzeșii și alți împrejurași, după scrisori încredințate ci vor fi atātu la domnul vornic Bogdan, cum și la alți împrejurași răzeși, cercetându-le cu amărunt, după cum va fi cu drept, ci să vor dovedi drepte moșiile domnii sale vornicul, să le alegeți și să le deosăbiți fieșticare moșii di cătră alți răzeși. Și hotărându-le, stâlpindu-le cu petri hotar, să dați la... domnii sale vornicul și mărturii hotarnică în semni întru cari să fie iscăliți toți răzeșii și alți împrejurași. Ca pe urmă, cercetându-se și de domnul *vel*⁴¹ logofăt hotarnica, di va discuta, să-l facă domnia sa vornicul Bogdan și ispisoc *g(os)pod(arschi)*⁴² pentru stăpâniri.

Iar când vreunii din răzeși nu vor fi odihniți cu hotărătura ci-ți faci, să le puneți ză di soroc și cu mărturie domnească să vii la divan. Aceasta scriam.

1778 ghenarie⁴³ 23

Bibliografie selectivă

Arhivele Naționale Istorice Centrale din București.

Rădulescu, Gabriela, *Sigiliile cancelariei domnești a Moldovei între anii 1711-1821*, în „Revista Arhivelor”, XII, 1969, nr. 2.

³³ Constantin Dimitrie Muruz voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei.

³⁴ Fost.

³⁵ Mare.

³⁶ Și.

³⁷ Mare.

³⁸ Și.

³⁹ Idem.

⁴⁰ Idem.

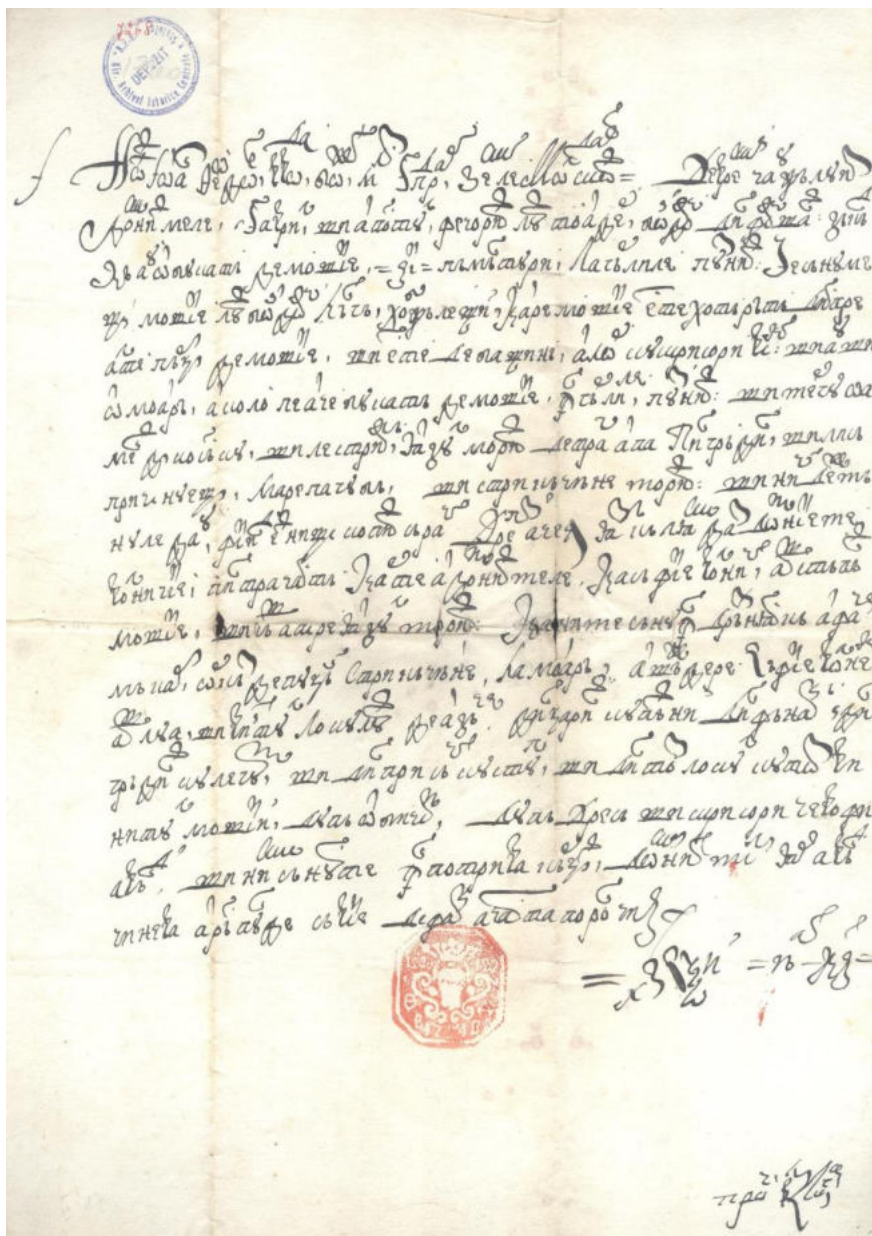
⁴¹ Mare.

⁴² Domnesc.

⁴³ Ianuarie.

Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Tezaur sfragistic românesc. II. Sigiliile emise de Cancelaria domnească a Moldovei (1387-1856) / Trésor sfragistique roumain. II. Les sceaux emis par la Chancellerie princière de la Moldavie (1387-1856)*, București, Ars Docendi, 2006.

ANEXE

I. Documentul emis la 1760 (7268) iulie 26.
 Sursa: Arhivele Naționale Istorice Centrale.

